

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013

Axa prioritară 1 **Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere**

Domeniul major de intervenție 1.5 Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării

Titlul proiectului: *Modernizarea legislației naționale în contextul uniformizării dreptului la nivel european și implicațiile socio-politice asupra sistemului administrativ*

Contract nr. POSDRU/159/1.5/S/141699

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 - "Investește în oameni!"

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

O ALTĂ DIMENSIUNE A LEGII INSOLVENȚEI - FALIMENTUL PERSOANEI FIZICE ÎN CONTEXTUL MODERNIZĂRII LEGISLAȚIEI NAȚIONALE

Conducător de doctorat,

Prof. Univ. Dr. SMARANDA ANGHENI

Doctorand,

Drăghici Cristian

București, 2017

CUPRINSUL LUCRĂRII:

INTRODUCERE

CAPITOLUL 1.

- 1.1. Delimitări conceptuale în cadrul procedurilor de insolvență
 - 1.1.1. Noțiunea de insolvabilitate
 - 1.1.2. Noțiunea de insolvență
 - 1.1.3. Noțiunea de faliment
 - 1.1.4. Contingenta cu dispozițiile din dreptul comun

CAPITOLUL 2. Regimul juridic al insolvenței persoanei fizice în dreptul comparat

- 2.1. Reglementări legislative europene
- 2.2. Regulamentul Uniunii Europene privind procedurile de insolvență – model unitar și uniform de reglementare al tratamentului juridic al persoanei fizice aflată în stare de insolvență
- 2.3. Sistemul anglo-saxon. Regatul Unit al Marii Britanii
 - 2.3.1. Instituția Acordului Voluntar Individual
 - 2.3.2. Falimentul personal
- 2.4. Sistemul nordic
 - 2.4.1. Legea insolvenței persoanei fizice în Suedia
 - 2.4.2. Legea insolvenței persoanei fizice în Danemarca
 - 2.4.2.1. Tipuri de acorduri individuale
- 2.5. Sistemul german – austriac
 - 2.5.1. Legea insolvenței persoanei fizice în Austria
 - 2.5.2. Legea insolvenței persoanei fizice în Germania

2.6. Sistemul latin

2.6.1. Legea insolvenței persoanei fizice în Franța

2.6.2. Legea insolvenței persoanei fizice în Belgia

2.7. Sisteme ale altor state

2.7.1. Legea insolvenței persoanei fizice în Cehia

2.7.2. Legea insolvenței persoanei fizice în Cipru

2.7.3. Legea insolvenței persoanei fizice în Grecia

2.7.3.1. Principalele proceduri în materia insolvenței

CAPITOLUL 3. Regimul juridic al insolvenței persoanei fizice în dreptul intern

3.1. Dispoziții generale comune aplicabile persoanelor aflate în insolvență, prin prisma dispozițiilor Legii nr. 85/2014 și a Legii nr. 151/2015

3.2. Dispoziții speciale aplicabile persoanelor fizice. Legea nr. 151/2015

3.2.1. Scopul legii

3.2.2. Principii și noțiuni

3.2.3. Domeniul de aplicare al legii

3.2.4. Inițierea procedurii de insolvență

3.2.5. Organele care aplică procedura de insolvență

3.2.5.1. Comisia de insolvență

3.2.5.2. Comisia de insolvență la nivel central

3.2.5.3. Comisiile de insolvență la nivel teritorial

3.2.6. Administratorul

3.2.6.1. Dobândirea calității de administrator

3.2.6.2. Atribuțiile administratorului procedurii

3.2.7. Lichidatorul

3.2.8. Răspunderea practicianului în insolvență

CAPITOLUL 4. Procedurile de insolvență destinate persoanelor fizice

4.1. Procedura administrativă pe bază de plan de rambursare a datoriilor

4.1.1. Cererea debitorului

4.1.2. Efectele admiterii în principiu a cererii debitorului

4.1.3. Planul de rambursare al datoriilor

4.2. Procedurile judiciare de insolvență

4.2.1. Procedura judiciară de insolvență prin lichidarea activelor debitorului

- 4.2.1.1. Deschiderea procedurii judiciare de insolvență prin lichidarea activelor debitorului
- 4.2.1.2. Desfășurarea procedurii de insolvență prin lichidarea activelor debitorului
- 4.2.1.3. Închiderea procedurii de insolvență prin lichidarea activelor debitorului
- 4.2.2. Procedura simplificată de insolvență
- 4.2.3. Eliberarea de datoriile reziduale
- 4.2.4. Reguli speciale privind transmiterea calității procesuale în procedura insolvenței
- 4.2.5. Interdicții și sancțiuni
- 4.3. Insolvența transfrontalieră

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

REZUMAT

Noile realități ale secolului al XXI-lea impun o reformare a sistemului economic și juridic din țara noastră pentru a depăși efectele crizei economice. Pe lângă efectele negative ale crizei financiare, aceasta a determinat, totodată, un efort colectiv din partea specialiștilor în materie economică și juridică în scopul adaptării legislației interne, adaptare care pe de-o parte, să vizeze o armonizare cu legislația europeană și pe de altă parte, să găsească soluții concrete și de imediată aplicare problemelor ivite în actualul context socio-economic.

“**Insolvența**” reprezintă un domeniu care trebuie să se bazeze pe aceleași linii directoare, în toate țările membre ale Uniunii Europene. La acest nivel, există o preocupare pentru asigurarea unor legislații similare în materie de insolvență pentru țările membre ale Uniunii Europene, iar similitudinea acestora poate rezulta numai din însușirea unor principii directoare comune.

Procedura insolvenței profesioniștilor a constituit subiect al numeroaselor dezbateri și totodată al analizei practicienilor, prin prisma soluțiilor pronunțate de instanțele de judecată în temeiul acestei legi. Insolvență persoanei fizice este însă un subiect nou, cel puțin pentru justițiabilii din România. Majoritatea statelor europene au în legislația internă reglementată instituția insolvenței persoanei fizice. Prima țară care a introdus o astfel de lege a fost Danemarca - în anul 1984 - după care au urmat Franța, Germania, Austria, Belgia, Marea Britanie, Olanda, Italia și Spania.

În aceste condiții, prezenta lucrare de cercetare științifică își propune să analizeze contextul, condițiile și mijloacele juridice concrete prin care o persoană fizică, aflată în stare de incapacitate de plată, poate beneficia de o procedura similară celei prevăzute de Legea nr. 85/2014 privind insolvența persoanelor juridice, în lumina dispozițiilor Legii nr. 151/2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice, ce urmează să intre în vigoare la finele anului 2017. O problemă stringentă a zilelor noastre, o constituie dificultățile reale cu care se confruntă persoanele fizice în executarea obligațiilor asumate, în concret, plata datoriilor constând în creditele și împrumuturile contractate.

In acest context se naște întrebarea firească: ***care sunt soluțiile legale la care poate apela o persoană fizică ajunsă în pragul colapsului financiar, pentru a-și îndeplini obligațiile asumate?***

Adoptarea unei legi privind insolvența persoanei fizice este necesară, dar și obligatorie ca urmare a faptului ca România este stat membru al Uniunii Europene, iar Regulamentul Consiliului Uniunii Europene nr. 1346/2000 din 29 mai 2000, privind procedurile de

insolvență, impune statelor membre extinderea procedurilor de insolvență și la persoanele fizice.

De-a lungul timpului, au existat în țara noastră, mai multe propuneri legislative în materia insolvenței persoanei fizice.

Toate inițiativa amintite, vizau instituirea unei proceduri colective speciale împotriva debitorilor persoane fizice, prin care, în termeni rezonabili, aceștia să fie descarcați de datoriile certe, lichide și exigibile pe care le au față de diverși creditori.

Prin urmare, obiectivul central al lucrării de față îl constituie analiza mijloacelor juridice de care ar putea beneficia o persoană fizică, în situația în care pasivul patrimonial depășește activele acesteia, iar persoana respectivă nu-și mai poate onora datoriile către creditorii personali.

În acest context, actualitatea și importanța temei de cercetare se raportează la analiza elementelor de noutate introduse în peisajul juridic de Legea nr. 151/2015, avându-se în vedere faptul că legiuitorul român s-a inspirat, pentru adoptarea acestei legi, din sisteme de drept cu tradiție în materie.

În privința metodologiei de cercetare științifică utilizată în cadrul acestui demers științific, studiul temei alese se bazează pe folosirea unui ansamblu de metode și procedee pentru atingerea scopului propus. Am apelat pe parcursul cercetării la **metoda deductivă** (care presupune documentarea teoretică, pornind de la materialul normativ aplicabil și de la literatura de specialitate, analiza, sinteza problemelor juridice implicate pentru a putea atinge obiectivul general constând în formularea de noi concepte și teorii). De asemenea am apelat la **metoda inductivă** folosită în investigarea situațiilor concrete depistate în practica juridică de specialitate în scopul identificării problemelor de aplicare a dispozițiilor normative și a lacunelor de legiferare și la **metoda comparativă** care a fost utilizată în scopul surprinderii asemănarilor și deosebirilor între modul de reglementare a stării de insolvență a persoanei fizice în cadrul normelor interne și în cele comunitare/europene.

Metoda logică, frecvent utilizată în cercetarea efectuată, are la bază premisa potrivit căreia, *”nimic nu se poate dovedi deductiv decât pornind de la principii anterioare”*.

O altă metodă utilizată în cercetarea noastră este **metoda analogică**. În raționamentul logic, inferența are loc de la particular la particular sau, în anumite cazuri, de la general la general, și nu de la particular la general ca în metoda inducției, nici de la general la particular și la singular, ca în metoda deducției.

Metoda comparativă a fost utilizată pentru a observa punctele comune și diferențele care există între reglementările europene ale instituției falimentului personal, cu finalitatea de

a remarca modul în care aceste particularități se reflectă în concret asupra individului, subiect de drept.

Utilizarea **metodei istorice** rezultă cu necesitate din aplicarea metodei comparative. Știința juridică prezintă dreptul în evoluția lui istorică. Comparația trebuie să ia în considerație evoluția socio-economică și legislativă petrecută în fiecare sistem.

Nu în ultimul rând, parte din cercetare a avut la bază **metoda hermeneutică**. Hermeneutica juridică reprezintă partea teoretică a interpretării dreptului pozitiv, indicând doar normele după care se va interpreta legea.

Prezenta lucrare este structurată în patru capitole, respectiv **Capitolul I** intitulat ”Considerații generale asupra insolvenței persoanei fizice”, **Capitolul II** intitulat ” Regimul juridic al insolvenței persoanei fizice în dreptul comparat”, **Capitolul III** intitulat „Regimul juridic al insolvenței persoanei fizice în dreptul intern” și **Capitolul IV** intitulat ” Procedurile de insolvență destinate persoanelor fizice”.

În **Capitolul 1** al lucrării, am procedat la o analiză a noțiunilor de **insolvență**, **insolvabilitate**, **faliment** și a legăturii dintre aceste noțiuni și regulile instituite de dreptul comun.

Analiza noțiunilor de insolvență, insolvabilitate și faliment, s-a realizat în scopul deslușirii dispozițiilor legale aplicabile și a condițiilor aplicării acestor dispoziții.

Una dintre problemele semnalate de doctrina de specialitate este aceea a diferenței dintre noțiunea de insolvabilitate și cea de insolvență. Se poate pune semnul egalității între cele două concepte, sau discutăm despre o relație de genul cauza – efect?

Este îndeobște cunoscut că în dreptul românesc, termenul *insolvabilitate* este specific raporturilor de drept civil și diferă de termenul *insolvență*, specific raporturilor născute din afaceri comerciale supuse normelor de drept comercial.

Insolvabilitatea și insolvența nu sunt simple expresii, sunt instituții juridice de maximă importanță, întrucât identifică regimul juridic aplicabil unor proceduri de executare silită declanșate față de debitori al căror statut personal este diferit.

Doctrina a calificat starea de *insolvabilitate* drept *starea deficitară a patrimoniului debitorului, concretizată în depășirea valorică a elementelor active de către elementele pasive*.

Legiuitorul a fost constant în definirea noțiunii de *insolvență*. În Legea nr. 85/2014, noțiunea de „insolvență” beneficiază de o definiție legală, cuprinsă în art. 5 pct. 29, ceea ce asigură stabilitate conținutului condiției esențiale pentru aplicarea procedurii insolvenței profesioniștilor și, totodată, permite determinarea momentului intervenției instanței de

judecată în activitatea debitorului . Potrivit textului de lege invederat, prin insolvență se înțelege *acea stare a patrimoniului debitorului care se caracterizează prin insuficiența fondurilor bănești disponibile pentru plata datoriilor certe, lichide și exigibile.*

Încă din vechiul drept roman, procedura de executare colectivă a fost aplicată numai debitorilor care aveau dificultăți financiare, această caracteristică menținându-se până în zilele noastre. Atâta vreme cât un debitor își achită la scadență datoriile asumate, creditorii nu au nici un interes să solicite instanței judecătorești competente aplicarea procedurii insolvenței, indiferent dacă datornicul este sau nu o persoană solvabilă, adică în patrimoniul său predomină elementele de activ ori cele de pasiv.

Starea de insolvență este, așadar, elementul central care impune sau, după caz, permite deschiderea procedurii de executare colectivă.

Noțiunea de faliment nu se regăsește în cuprinsul dispozițiilor legii nr. 151/2015.

Extrem de pragmatică este definiția generală dată de dicționarul explicativ al limbii române noțiunii de faliment, în sensul că *falimentul este starea de insolvabilitate a unei persoane fizice sau juridice, stabilită prin hotărâre judecătorească.*

Falimentul este, practic, ultima soluție atunci când, în mod cert, redresarea unei societăți comerciale nu mai este posibilă, singura cale de a achita toate sau o parte din datoriile sale comerciale fiind lichidarea în întregime a activului.

Falimentul presupune dizolvarea și lichidarea averii debitorului, în cazul persoanelor juridice, sau numai lichidarea averii, în cazul persoanelor fizice. Scopul imediat al procedurii falimentului îl constituie prefacerea în bani a averii debitorului și acoperirea creanțelor existente asupra lui, în condițiile prevăzute de lege , în timp ce scopul mediat constă în plata pasivului debitorului insolvent.

Preocupări față de starea de insolvență sau de insolvabilitate a persoanei fizice au existat atât în materia dreptului civil, a dreptului comercial și în alte ramuri de drept, ca de exemplu în dreptul fiscal.

Starea de insolvabilitate a debitorului persoană fizică are legătură și cu dreptul civil. Până la momentul intrării în vigoare a Noului Cod Civil, respectiv data de 1 octombrie 2011, România făcea parte dintre statele europene a căror legislație consacra ca principiu de bază principiul *pacta sunt servanda*, fără a se admite nici o derogare de la această regulă fundamentală de drept. Noul cod civil a consacrat însă teoria impreviziunii ca și regulă, dar și excepție în domeniul executării contractului, atunci când împrejurările pe care părțile le-au luat în considerare la încheierea contractului s-au modificat și contractul a dobândit valență de sarcină excesivă pentru una dintre părți.

Această instituție reprezintă, în opinia noastră, o prima soluție legală la care poate apela o persoană aflată în stare de insolvabilitate. Ca și derogare de la principiul *pacta sunt servanda*, în lumina acestor prevederi nou introduse, instanțele de judecată pot interveni în executarea și derularea contractului încheiat între părți, cu condiția ca executarea contractului ”*să fi devenit excesiv de oneroasă datorită unei schimbări excepționale a împrejurărilor care face injustă obligarea debitorului la executarea obligației asumate prin contract*”. În aceste situații, instanța de judecată poate dispune, fie adaptarea contractului, fie încetarea acestuia la momentul și în condițiile stabilite de instanță.¹

În același spirit și consecvent ideii de diminuare sau de înlăturare a efectelor cauzelor care pot genera incapacitatea de plată, legiuitorul român a introdus recent un nou concept, o nouă măsură de protecție socială, prin reglementarea instituției **dării în plată**. Relația de interdependență cu legea insolvenței persoanei fizice este, în opinia noastră, evidentă și extrem de strânsă. Instituția dării în plată reprezintă un mijloc de exonerare parțială a datoriilor debitorului persoană fizică, un mecanism juridic prin care debitorul falit poate evita parcurgerea procedurii falimentului persoanei fizice.

În **Capitolul 2** am supus analizei regimul juridic al insolvenței persoanei fizice în dreptul comparat. Studiul nostru a avut în vedere reglementarea instituției falimentului personal în legislația statelor europene, într-o retrospectivă a modalității de legiferare a acestei instituții, precum și o analiză a Regulamentului Uniunii Europene privind procedurile de insolvență – model unitar și uniform de reglementare al tratamentului juridic al persoanei fizice aflată în stare de insolvență.

Pe plan internațional sunt recunoscute două modele principale de insolvență a persoanei fizice: modelul anglo – american, numit „*fresh start*” și versiunea continental – europeană, cunoscută și sub denumirea de „*fresh start meritat*”.

Diferența între cele două forme de faliment personal constă în aceea că, dacă în procedura de „*fresh start*” aproape orice debitor persoană fizică poate beneficia de efectele procedurii, lichidarea în sine fiind o procedură simplă, în procedura adoptată de majoritatea statelor europene în materie de insolvență a persoanei fizice, poate beneficia de această procedură doar debitorul persoană fizică de bună credință, debitorul cinstit care, datorită unor

¹ Potrivit dispozițiilor art. 1271 alin.2 Cod civil, ” *dacă executarea contractului a devenit excesiv de oneroasă datorită unei schimbări excepționale a împrejurărilor care ar face vădit injustă obligarea debitorului la executarea obligației, instanța poate să dispună: a) adaptarea contractului, pentru a distribui în mod echitabil între părți pierderile și beneficiile ce rezultă din schimbarea împrejurărilor; b) încetarea contractului, la momentul și în condițiile pe care le stabilește*”

cauze independente de voința sa ori datorită lipsei de previziune, a ajuns în situația imposibilității de plată a datoriilor curente.

Interesant de observat faptul că, în vreme ce o parte din statele europene au o legislație comună în materia instituției falimentului, atât în privința persoanei fizice, dar și în materia insolvenței persoanei juridice, alte state, ca și legiuitorul român de altfel, au ales să legifereze în mod separat și diferit instituția falimentului personal de cea a falimentului comercianților.

Instituția falimentului personal se află în faza de “pionierat” în țară noastră, spre deosebire de alte state europene, care au o tradiție în această procedură. Prima țară care a introdus o astfel de lege a fost, așa cum am arătat, Danemarca - în 1984 - după care au urmat Franța, Germania, Austria, Belgia, Marea Britanie, Olanda, Italia și Spania.

Potrivit doctrinei, din perspectiva modalității de reglementare, la nivel internațional, se disting trei modele de legiferare a procedurii insolvenței persoanei fizice.

Astfel, se evidențiază modelul Țărilor Nordice, în care se are în vedere, în principal, buna-credință a debitorului. Există, de asemenea, modelul german-austriac care se bazează pe întocmirea planului de rambursare și ducerea la îndeplinire a acestuia. Nu în ultimul rând, modelul latin are o abordare istorică, fiind aplicat în Franța, Olanda, Belgia și Luxemburg. În această variantă de reglementare a procedurii insolvenței destinată particularilor au fost susținute, pe cât posibil, acorduri voluntare, rolul judecătorilor reducându-se la controlul de legalitate al întregii proceduri, dar impunând regula generală că procesele sunt „grele”, planurile de plăți sunt lungi, iar condițiile de descărcare de datorie dificile, astfel încât, acordurile voluntare sunt mai avantajoase. Așadar, modelul latin se caracterizează prin mare libertate de acțiune judiciară pentru a ajusta soluția în funcție de circumstanțele particulare ale cauzei.

În raport de categoriile de persoane cărora se adresează, la nivel european, astfel cum rezultă din Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliul și Comitetul Economic și Social European privind aplicarea Regulamentului (CE) nr. 2000/1346 al Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență în decembrie 2012 (raport care a stat la baza Regulamentului (UE) 2015/848 al Parlamentului European privind procedurile de insolvență prin care primul a fost reformat), există trei modele de proceduri de insolvență a persoanei fizice.²

² Daniela Detesan, “*Insolvența persoanei fizice – Tratatul juridic al supraîndatorării consumatorului*”, Ed. Hamangiu, București 2015, p. 73

Astfel, există state care aplică același sistem atât pentru consumatori, cât și pentru comercianți și cei care desfășoară activități independente, țări care au adoptat regimuri speciale doar pentru consumatori și includ comercianții și pe cei care desfășoară activități independente în legea insolvenței persoanei juridice și țări care au scheme separate pentru consumatori, pentru cei care desfășoară activități independente și pentru comercianți.

În **Capitolul 3** al lucrării, am supus analizei regimul juridic al insolvenței persoanei fizice în dreptul intern și am cercetat scopul legii insolvenței persoanei fizice, principiile și noțiunile, domeniul de aplicare și organele care aplica procedura de insolvență.

Considerăm că nu putem realiza o analiză completă a acestor reglementări, fără o analogie între procedurile destinate persoanelor fizice și cele destinate profesioniștilor, prin prisma celor două acte normative: *Legea nr.151/2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice* și *Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență*.

Deși există reglementări normative separate pentru insolvența profesioniștilor, pe de-o parte și pentru persoana fizică, pe de altă parte, nu putem privi în mod separat cele două acte normative și nu putem face abstracție de faptul că acestea au puncte comune, cel puțin prin prisma scopului pentru care au fost adoptate și a efectelor juridice pe care ambele acte legislative le produc.

Procedura de insolvență reglementată de Legea nr. 151/2015 este destinată exclusiv debitorului persoană fizică ale cărei obligații nu rezultă din exploatarea de către acesta a unei întreprinderi, în sensul art. 3 C. civ. Rezultă, așadar, că sunt excluși de la aplicarea acestei legi profesioniștii, a căror insolvență este reglementată de Legea nr. 85/2014, dar și profesiile liberale, adică persoanele care desfășoară activități independente. Acestea nu pot beneficia de o procedură a insolvenței, fiind excluse în mod expres din domeniul Legii nr. 85/2014 și nu sunt cuprinse nici în domeniul legii aplicabile persoanei fizice.

Legea insolvenței persoanei fizice se dorește a fi o lege de protecție socială, care să ofere persoanei fizice, de bună credință, aflată în dificultate financiară, o soluție de salvagardare, respectiv posibilitatea unui nou început, prin formularea în mod voluntar a deschiderii procedurii insolvenței, în una dintre cele trei forme procedurale.

Ne punem însă o întrebare firească: Ce se întâmplă însă cu acei debitori care nu sunt ”de bună credință” în accepțiunea dispozițiilor art. 3 pct. 18 din Lege?

Legiuitorul a prevăzut în textul actului normativ, sancțiunea închiderii procedurii, indiferent de forma procedurală incidentă, în situația în care se dovedește că debitorul ar fi de rea credință. În opinia noastră, s-ar impune o viitoare adaptare a legii, în sensul ca în anumite

condiții, chiar și creditorii să poată formula o cerere de deschidere a procedurii insolvenței în contradictoriu cu un debitor persoană fizică.

Este posibilă o astfel de reglementare, întrucât în alte sisteme de drept (cel al Marii Britanii, spre exemplu), procedura insolvenței se aplică oricărui debitor persoană fizică, independent de condiția manifestării bunei credințe, debitorul având dreptul să beneficieze de un *fresh start*, iar nu de un *fresh start meritat*, așa cum se întâmpla în procedura Legii 151/2015.

Aceasta cu atât mai mult cu cât un astfel de demers juridic este chiar în interesul creditorilor, evitându-se apariția unei stări de insolvabilitate a debitorului și imposibilitatea recuperării creanțelor.

Pentru a realiza o perspectivă de ansamblu asupra scopului urmărit de legiuitor la momentul reglementării procedurii insolvenței destinate particularilor, am pornit de la analiza principiilor pe care se bazează actul normativ. Dispozițiile legii nr. 151/2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice, se bazează pe următoarele principii consacrate de legiuitor în prima parte a legii:

”Acordarea unei șanse debitorilor de bună-credință de redresare a situației financiare, prin intermediul unui plan de rambursare a datoriilor”, Acest principiu instituie, în principal, condiția debitorului de bună credință, condiție a cărei neîndeplinire este sancționată cu respingerea cererii formulate de debitor.

Un alt principiu ce stă la baza actului normativ destinat persoanelor fizice insolvabile, îl constituie *”facilitarea negocierii/renegocierii amiabile a creanțelor și a încheierii unui acord al creditorilor cu debitorul asupra planului de rambursare a datoriilor”*. Acest principiu are la bază modelul european (modelul latin), potrivit căruia sunt susținute, pe cât posibil, acorduri voluntare, rolul judecătorilor reducându-se la controlul de legalitate al întregii proceduri.

”Sprijinirea ieșirii din starea de insolvență a debitorului, inclusiv prin descărcarea de datorii, în condițiile legii, într-un mod sistematic și rațional, astfel încât debitorul să fie motivat să facă eforturi pentru a desfășura activități generatoare de venituri”, constituie un alt principiu avut în vedere de legiuitor în reglementarea procedurii insolvenței particularilor.

Prin aplicarea procedurii se urmărește, de asemenea, *”facilitarea reinserției debitorului persoană fizică, în mediul social și contribuția sa la viața economică a comunității, conform cu nivelul de pregătire profesională și experiența acumulată”*. Este firesc să existe o finalitate a procedurii, acest principiu fiind în consens cu ideea de a permite debitorului *”un nou început”*, un *fresh start* la care ne-am referit anterior.

Legea insolvenței persoanei fizice vizează, în principal, ”*maximizarea, printr-o procedură colectivă, a gradului de recuperare a creanțelor și a gradului de valorificare a activelor*”.

Acest principiu este similar celui inserat în dispozițiile art. 4 pct.1 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență. Valorificarea activelor debitorului persoană fizică nu constituie însă regula, întrucât această vânzare a bunurilor poate fi realizată doar în procedura pe bază de plan de rambursare a datoriilor și în cea prin lichidare de active.

Aplicarea procedurii de insolvență urmărește, de asemenea, ”*asigurarea, în cadrul procedurii colective, a unui tratament echitabil al creditorilor și a unui tratament egal pentru creditorii de același rang*”.

Acest principiu are la bază ideea că, în cadrul procedurii, toți creditorii de același rang, vor beneficia de același tratament juridic, având aceleași drepturi și obligații. Doctrina a statuat faptul că ”procedura insolvenței reprezintă o procedură specială de executare silită, concursuală și egalitară, cu un caracter special”³.

Un alt principiu avut în vedere de legiuitor este acela al ”*recunoașterii drepturilor existente ale creditorilor și respectarea ordinii de prioritate a creanțelor, având la bază un set de reguli clar determinate și uniform aplicabile*”. La baza recunoașterii drepturilor creditorilor, stau o serie de criterii obiective, stabilite în raport de inscrierile și dovezile prezentate de fiecare creditor și de ordinea de prioritate a creanțelor instituită de legiuitor.

Ca element de noutate, legea nr. 151/2015 introduce prin dispoziția inserată la art. 3 pct.7⁴ o noțiune absolut inovativă în ceea ce privește o categorie nouă de creditori, respectiv aceea de ”*creditor înrudit cu debitorul*”. Trebuie să precizăm faptul că în dreptul comun nu este recunoscut concubinajul ca formă de conviețuire între două persoane. Potrivit prevederilor Codului Familiei, statul român ocrotește căsătoria și familia, apără interesele mamei și ale copilului și recunoaște căsătoria încheiată în fața ofițerului de stare civilă.

Majoritatea statelor europene însă, au legiferat concubinajul ca și formă de conviețuire, mai ales din cauza numărului mare de copii născuți din cupluri necăsătorite. Pe locul întâi în această categorie se află Islanda, un procent de 65% dintre copii nou – născuți

³ Stanciu D. Cârpenaru, Vasile Nemeș, Mihai Adrian Hotca, *Noua lege a insolvenței – Legea nr. 85/2006. Comentarii pe articole*, Ed. Hamangiu, București, 2006, cuvânt-înainte

⁴ *creditor înrudit cu debitorul este creditorul care are calitatea de: a) soț/soție, rudă sau afin până la gradul al treilea inclusiv, persoană fizică care locuiește împreună cu debitorul, inclusiv concubinul ori logodnicul, sau/și persoana căreia debitorul îi prestează întreținere în mod curent; b) persoană juridică la care debitorul deține controlul*

provenind din relații de concubinaj, urmată de Danemarca și Suedia cu 55%, în timp ce în Marea Britanie proporția este de 40%.

Deoarece legea insolvenței persoanei fizice se dorește a fi o lege “modernă” în sensul că reprezintă un pas important în adaptarea legislației interne la legislația europeană, iată că legiuitorul a înțeles să reglementeze și situația creditorului ce are calitatea de concubin ori logodnic față de debitor.

Pornind de la domeniului de aplicare al legii insolvenței persoanelor fizice, am constatat că actul normativ ridică delicate chestiuni de constituționalitate și convenționalitate relative la dreptul la viață, la dreptul la demnitate și la dreptul la locuință personală, precum și chestiuni grave de discriminare.⁵

Astfel, nu orice persoană fizică poate beneficia de prevederile legii, ci doar persoanele care își au domiciliul, reședința sau reședința obișnuită de cel puțin 6 luni, anterior depunerii cererii, în România.

După ce reia noțiunea reședinței obișnuite prevăzute de art. 2570 C. civ., potrivit căruia *”reședința obișnuită a persoanei fizice este în statul în care persoana își are locuința principală, chiar dacă nu a îndeplinit formalitățile legale de înregistrare”*, în dispozițiile alin.2 din art. 4 al legii, legiuitorul detaliază sensul noțiunii de reședință obișnuită, arătând că *„debitorul are reședința obișnuită în România, dacă locuiește în mod statornic în România, chiar dacă nu a îndeplinit formalitățile legale de înregistrare, dacă are bunuri și/sau realizează venituri în România”*.

Această dispoziție, materializează noțiunea de centru principal al intereselor debitorului (COMI) în ceea ce privește persoana fizică, în acord cu legislația Uniunii Europene și Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență, astfel încât procedurile prevăzute de legea insolvenței persoanei fizice să fie aplicabile și în situații de insolvență transfrontalieră.

Cea de-a doua condiție instituită de legiuitor, pentru ca o persoană fizică să poată beneficia de reglementarea Legii nr. 151/2015, este aceea *de a se afla în insolvență*.

Starea de insolvență a persoanei fizice trebuie să fie corelată cu o stare de supraîndatorare structurală. Dispozițiile legale permit supunerea debitorului insolvent unei perioade de disconfort financiar tolerabil (sau, altfel privită, unei perioade de efort financiar obligatoriu), limitată în timp la un an. Doar în situația în care, acest interval de timp nu este suficient pentru redresarea financiară a debitorului pe baza propriilor eforturi, avându-se în

⁵ Gheorghe Piperea, “Câteva reflecții și scurte comentarii asupra Legii insolvenței consumatorilor”, Revista Română de Drept al Afacerilor, nr. 10 din 2015, p.18 - 19

vedere și de procedurile de executare silită care, eventual se desfășoară în acest timp, debitorul poate solicita protecția legii insolvenței.

Cea de-a treia condiție, impusă de legiuitor debitorului persoană fizică în vederea accederii la procedura Legii 151/2015, este cea a valorii prag.

Valoarea prag stabilită de legiuitor reprezintă cuantumul total al obligațiilor sub care debitorul nu are acces la procedură și a fost cuantificată la echivalentul a 15 salarii minime pe economie.

Tot în cadrul acestui capitol, am procedat la analiza organismelor care aplică procedura de insolvență, respectiv comisia de insolvență și administratorul procedurii, instanțele judecătorești și lichidatorul, și a rolului, respectiv atribuțiilor ce revin acestor organe în cadrul procedurii.

În cadrul procedurii de insolvență a persoanei fizice, există două mari categorii de participanți și nume, pe de-o parte, debitorul și creditorii, iar pe de altă parte, organele care aplică procedura.

Procedura, în oricare dintre cele trei forme prevazute de lege, debutează în fața comisiei de insolvență. Această comisie are un rol central în desfășurarea procedurii și din punct de vedere organizatoric, ca și structură administrativă pentru implementarea legii, este organizată pe două paliere, și anume, un nivel central și unul teritorial.

Comisia de insolvență la nivel central are în componența sa, câte un reprezentant al fiecăreia dintre următoarele instituții: Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Justiției, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Oficiul Național al Registrului Comerțului - Direcția Buletinul procedurilor de insolvență. Membrii comisiei de insolvență la nivel central sunt investiți cu un mandat de 3 ani.

Comisia teritorială este organul administrativ la nivel teritorial care îndeplinește atribuții decizionale, de control și supraveghere în procedura de insolvență pe bază de plan de rambursare, fiind sprijinită în îndeplinirea acestora de administratorul procedurii. De asemenea, comisia de insolvență îndeplinește atribuțiile de supraveghere în derularea procedurii de insolvență simplificată și, totodată, îndeplinește atribuțiile de îndrumare, control și supraveghere, în perioada postînchidere, procedura judiciară de insolvență prin lichidare de active, fiind sprijinită în îndeplinirea acestora de lichidator. Această comisie de insolvență se înființează la nivelul fiecărui județ din țară.

Calitățile de administrator și cea de lichidator în cadrul procedurii insolvenței persoanei fizice cunosc o serie de similitudini cu dispozițiile legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, destinată profesioniștilor.

Capitolul 4, partea centrală de altfel a studiului, se dorește a fi o analiză a modului în care legiuitorul român a înțeles să reglementeze instituția falimentului personal. Această parte a prezentei cercetări vizează o prezentare de ansamblu a prevederilor cuprinse în Legea nr.151/2015.

Actul normativ este structurat pe cele trei tipuri de proceduri de insolvență, respectiv *”procedura administrativă pe bază de plan de rambursare a datoriilor”*, *”procedura judiciară de insolvență prin lichidarea activelor debitorului”* și *”procedura simplificată de insolvență”* și reglementează fazele de desfășurare a procedurii de insolvență, atribuțiile organelor însărcinate cu aplicarea procedurii de insolvență, precum și drepturile și obligațiile participanților la procedura de insolvență.

De remarcat este diferența dintre formele acestei proceduri, în comparație cu procedura insolvenței profesioniștilor, care cunoaște două forme, și anume: *procedura generală de insolvență* și *procedura simplificată de insolvență*.

În vreme ce procedura de insolvență destinată profesioniștilor, reglementată de legea nr. 85//2014, se desfășoară exclusiv sub controlul instanței de judecată, în cadrul procedurii destinată persoanelor fizice, prevăzută de legea nr. 151/2015, legiuitorul a înțeles să reglementeze trei tipuri de proceduri, dintre care una extrajudiciară - procedura de insolvență pe bază de plan de rambursare a datoriilor și două care să se desfășoare sub controlul instanțelor de judecată - procedura judiciară de insolvență prin lichidarea activelor debitorului și procedura simplificată de insolvență.

Una dintre cele trei forme ale procedurii de insolvență destinată persoanelor fizice, o constituie **procedura de insolvență pe bază de plan de rambursare a datoriilor**, procedură căreia legiuitorul i-a dedicat capitolul III al legii, cel mai reprezentativ ca și întindere.

Acest tip de procedură constituie element de noutate absolută în dreptul intern și a fost legiferată în deplină concordanță atât cu dreptul cetățenilor de liber acces la justiție prevăzut în Constituție, dar și cu Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, respectiv art. 6 alin.1 din Convenție, cu privire la care CEDO a arătat că „rațiuni de flexibilitate și eficiență, care sunt pe deplin compatibile cu protecția drepturilor omului, pot justifica intervenția anterioară a unor organe administrative sau profesionale [...]

ce nu satisfac sub fiecare aspect în parte exigențele menționatele prevederi; un asemenea sistem poate fi reclamat de tradiția juridică a mai multor state ale Consiliului Europei”.⁶

În cadrul analizei efectelor generate de decizia de admitere în principiu a cererii de deschidere a procedurii insolvenței pe bază de plan de rambursare a datoriilor, am evidențiat consecințele imediate pe care aceasta le produce asupra debitorului, cel mai important fiind acela al suspendării provizorie, de drept, a tuturor executărilor silite, pornite împotriva averii debitorului.

Procedura judiciară prin lichidarea activelor debitorului, este o altă formă a procedurii de insolvență reglementată prin legea nr. 151/2015. Actul normativ, definește încă din primele articole, această formă a procedurii insolvenței ca fiind, ”o *procedura concursuală, colectivă și egalitară, care se aplică debitorului persoană fizică de bună credință, în vederea valorificării bunurilor și/sau veniturilor urmăribile ale acestuia pentru acoperirea pasivului, urmată de eliberarea de datorii reziduale*”.

Am procedat la analiza acestui tip de procedură, prin analogie cu procedura administrativă pe bază de plan de rambursare a datoriilor, cu particularitatea că această formă a procedurii insolvenței pentru persoana fizică este una judiciară, așa cum rezultă, de altfel, chiar din denumirea dată de legiuitor.

Procedura se deschide, la cererea debitorului sau a creditorului, de către instanța judecătorească competentă, într-una din cele trei situații: la cererea debitorului aflat în insolvență, la cererea oricărui dintre creditori, dacă planul de rambursare nu poate fi adus la îndeplinire din motive neimputabile debitorului și la cererea tuturor creditorilor, formulată în condițiile art.43 alin.6, dacă planul de rambursare a datoriilor nu a fost adus la îndeplinire din motive imputabile debitorului.

Procedura de lichidare la cererea debitorului aflat în insolvență, se deschide de către instanța judecătorească într-o primă ipoteză, dacă situația sa financiară este iremediabil compromisă.

O altă situație în care instanța de judecată deschide procedura de lichidare, este aceea în care, cererea debitorului de deschidere a procedurii de insolvență pe bază de plan de rambursare a datoriilor a fost respinsă de comisia de insolvență, cu propunerea de deschidere a procedurii judiciare de insolvență prin lichidare de active.

Legiuitorul mai prevede două situații în care poate fi deschisă procedura judiciară de insolvență prin lichidarea de active și anume, situația în care nici un plan de rambursare nu a

⁶ <http://193.226.121.81/default.aspx?page=publications/buletin/7/ionea> (www.ccr.ro)

fost aprobat sau, după caz, confirmat de instanța judecătorească și cea în care planul de rambursare nu poate fi adus la îndeplinire din motive ce nu îi sunt imputabile debitorului.

Procedura insolvenței pentru persoana fizică, prin aceasta înțelegând, simplu particular sau consumator, față de procedura insolvenței reglementată de Legea nr.85/2014 destinată profesioniștilor, este o procedură colectivă voluntară. Prin urmare, debitorul, are dreptul, dar nu și obligația, de a formula o cerere de deschidere a procedurii de insolvență în oricare din formele prevăzute de lege.

Procedura simplificată de insolvență este o formă a procedurii de insolvență destinată persoanelor fizice consumatori, aflate într-o situație financiară dificilă, care nu-și pot achita datoriile, au venituri foarte mici și bunuri a căror valoare este redusă, neurmăribile și care nu vor putea să-și plătească niciodată creditorii, din cauza problemelor generate de sănătate și/sau vârstă. Prin urmare, o astfel de procedură are ca scop instituirea unei măsuri de protecție socială față de debitorul care se încadrează în cerințele prevăzute de Lege, dar în același timp, poate fi utilă și creditorilor, întrucât la permite să-și definitiveze situația creanțelor deținute împotriva debitorului.

Această formă a procedurii de insolvență a fost cunoscută și sub imperiul Legii nr. 85/2006 ce reglementează procedura destinată profesioniștilor, în vechea formă, fiind introdusă pentru rezolvarea unor aspecte legate de desfășurarea cu celeritate a procedurii de insolvență, pentru situațiile în care aplicarea aceleiași proceduri tuturor categoriilor de subiecți pasivi de insolvență nu era utilă nici debitorului, dar nici creditorilor acestuia. Din definiția legală enunțată, rezultă că procedura simplificată este o procedură care dă expresie principiului celerității procedurii de insolvență, în cadrul acesteia debitorul nemaiavând posibilitatea de a se reorganiza, acesta intrând direct în faliment⁷.

Procedura simplificată de insolvență a fost introdusă în legislația noastră pentru prima dată prin Legea nr. 85/2006, la recomandarea Fondului Monetar Internațional, și a avut ca scop principal declarat, îmbunătățirea mediului de afaceri, prin eliminarea de pe piață a agenților economici non-viabili care, în majoritatea cazurilor, încalcă practicile oneste ce guvernează circuitul comercial. Caracteristica esențială a acestei proceduri simplificate reiese tocmai din denumirea sa și constă în scurtarea procedurii de insolvență, prin demararea imediată a procedurii de lichidare a averii debitorului.

⁷ Ioan Adam, Codruț Nicolae Savu, „*Legea procedurii insolvenței. Comentarii și explicații*”, Ed. C.H. Beck, București, 2006; p. 67

În cadrul analizei tipurilor de proceduri reglementate de Legea nr. 151/2015, am procedat și la identificarea sancțiunilor stabilite de legiuitor în sarcina participanților la procedură, pentru neîndeplinirea sau îndeplinire a defectuoasă a obligațiilor ce le revin în virtutea rolului pe care îl îndeplinesc în cadrul procedurii. Astfel, spre deosebire de sancțiunile stabilite de legiuitor în partea finală a Codului Insolvenței, care au o natură strict contravențională, în cadrul procedurii reglementate de Legea nr. 151/2015, pentru debitorul persoană fizică, **legiuitorul a stabilit atât interdicții, cât și sancțiuni.**

Potrivit dispozițiilor art.86 din Lege, debitorul persoană fizică, beneficiar al unei proceduri de insolvență, care din motive imputabile a determinat închiderea acesteia, nu va mai putea formula o nouă cerere de deschidere a procedurii, în termen de 5 ani de la data închiderii.

Această interdicție operează *ope legis*, este obligatorie și nu se impune o solicitare și nici o hotărâre judecătorească care să o dispună. Interdicția se coroborează cu prevederile art.4 alin.(4), lit.a) din Lege, care prevăd că procedurile destinate debitorilor persoane fizice nu sunt aplicabile debitorului în cazul căruia a fost închisă o procedură de insolvență pe bază de plan de rambursare, prin lichidare de active sau o procedură simplificată, din motive imputabile acestuia, cu mai puțin de 5 ani anterior formulării unei cereri noi de deschidere a procedurii insolvenței.

Aceeași regulă se aplică și debitorului cu privire la care s-a admis o cerere de revocare a beneficiului eliberării de datorii, la care se coroborează prevederile art.77 alin.(4) din Lege, respectiv debitorul căruia i-a fost revocat beneficiul eliberării de datorii nu mai poate formula o nouă cerere de deschidere a procedurii de insolvență potrivit prezentei legi pe o durată de 5 ani de la data pronunțării hotărârii de revocare.

A doua categorie de interdicții instituite de legiuitor are un caracter facultativ, impunerea acestora fiind lăsată la aprecierea instanței de judecată.

Astfel, în situația în care procedura, în oricare dintre cele trei forme, nu a fost finalizată din motive imputabile debitorului, precum și în situația în care instanța a dispus revocarea beneficiului eliberării de datorii a debitorului, la cererea oricărei persoane interesate sau din oficiu, instanța de judecată poate dispune, prin hotărârea de închidere a procedurii, și una dintre interdicțiile prevăzute la art. 86 alin.3 lit.a din Lege. O primă interdicție ce poate fi dispusă este aceea ca debitorul să nu mai poată fi desemnat administrator sau director al unei regii autonome, companii naționale sau societăți, în oricare dintre formele reglementate de Legea societăților nr.31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

De asemenea, debitorului i se poate interzice dreptul de a ocupa funcția de manager sau manager economic, ori alte funcții similare care presupun decizii cu privire la administrarea bunurilor sau conturilor, în cadrul unei persoane juridice publice sau private, timp de 5 ani de la închiderea procedurii sau de la revocarea beneficiului eliberării de datorii. În cazul în care debitorul deține una dintre aceste calități, va fi decăzut din drept, pentru aceeași perioadă.

Nu în ultimul rand, debitorului i se mai poate interzice dreptul de a exercita calitatea de ordonator de credite sau orice atribuții specifice acestei funcții, timp de 5 ani de la închiderea procedurii sau de la revocarea beneficiului eliberării de datorii, iar dacă se află în exercitarea acestei calități, va fi decăzut din acest drept, pentru aceeași perioadă.

Cu privire la contravenții, legiuitorul a prevăzut la art.87 alin.(1)-(3) sancțiunile ce pot fi dispuse în situația în care se încalcă prevederile Legii.

Remarcăm faptul că, deși articolul de lege este denumit ”contravenții”, legiuitorul a reglementat o singură faptă ilicită, care este sancționată contravențional.

Astfel, art. 87 alin.2 din Lege obligă creditorii, precum și orice persoane fizice sau juridice, publice sau private, care dețin evidențe sau informații referitoare la veniturile, activele sau datoriile debitorului, să elibereze dovezi cu privire la acestea, la cererea debitorului, a comisiei de insolvență, a administratorului procedurii sau a lichidatorului, în termen de maxim 10 zile de la depunerea cererii. Pe înscrisurile eliberate se va aplica mențiunea „pentru insolvență.”

Deși condiționarea eliberării actului de plata a datoriei este reținută ca și contravenție, nerespectarea termenului stabilit de legiuitor nu are prevăzută o sancțiune anume.

Art. 88 din Lege incriminează fapta debitorului de a înstrăina, ascunde, deteriorează sau distruge, în tot ori în parte, valori sau bunuri din patrimoniul său, de a invoca acte sau datorii fictive ori de a falsifica înscrisuri în scopul fraudării creditorilor. Aceste fapte constituie elementul material al infracțiunii de abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor, prevăzută și pedepsită de art.239 din Codul penal.

Această infracțiune a fost incriminată recent în legislația penală și se regăsește în Capitolul III, „Infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii”, din Titlul II „Infracțiuni contra patrimoniului”, Partea specială a Codului penal. Scopul pentru care legiuitorul a înțeles să incrimineze aceste fapte, este acela de a asigura stabilitatea circuitului civil și a încrederii în desfășurarea raporturilor juridice contractuale și extracontractuale.⁸

⁸ Mihail Udroui, Victor Horia Constantinescu, *Noul Cod penal. Codul penal anterior*, Ed. Hamangiu, București 2014, p. 239

Elementul material al formei tip al acestei infracțiuni este constituit din înstrăinarea, ascunderea, deteriorarea de către debitor a unor valori ori bunuri din patrimoniul său sau invocarea de către acesta a unor acte sau datorii fictive, în scopul fraudării creditorilor săi.

Principalul beneficiu conferit de legiuitor debitorului, în urma parcurgerii procedurii de insolvență în oricare dintre cele trei forme, este posibilitatea eliberării de datoriile reziduale.

Aceasta eliberare de datorii presupune ștergerea, la închiderea procedurii de insolvență pe bază de plan de rambursare, a creanțelor înscrise în tabelul de creanțe ce depășesc cota de acoperire convenită prin planul de rambursare; ștergerea creanțelor rămase acoperite la încetarea aplicării procedurii simplificate de insolvență sau ștergerea creanțelor rămase neacoperite după perioada de supraveghere postînchidere procedură judiciară de insolvență prin lichidare de active.

La nivelul Uniunii europene, s-a pus problema recunoașterii în plan european a hotărârilor privind eliberarea de datorii a debitorilor persoane fizice, hotărâri pronunțate de o instanță dintr-un stat membru, de către celelalte state membre ale U.E.

Legislația Uniunii Europene nu obligă instanțele din alte state membre să recunoască și să pună în aplicare deciziile de reducere a datoriei debitorului, pronunțate de instanțele de judecată dintr-un stat membru.

În cazul în care cererea de chemare în judecată vizează un litigiu în materie civilă sau comercială, articolul 2 alineatul (1) din Regulamentul de la Bruxelles prevede, ca și principiu general, că persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.

Capetele de cerere subsidiare, ce se supun regulilor exclusive de competență, pot face obiectul unei acțiuni promovate în fața unei alte instanțe decât cea investită cu soluționarea cererii principale. În acest sens, Articolul 5 (l) litera (a) din Regulament prevede, de exemplu, că o persoană care are reședința într-un stat membru poate fi acționată în justiție, de asemenea, în fața instanțelor unui alt stat membru, în cazul în care verificarea executării unei obligații contractuale este supusă jurisdicției respectivei instanțe.

Un sistem unic armonizat în domeniul insolvenței, care să fie aplicabil în orice țară, este greu de conceput. Fiecare stat are o reglementare proprie, adaptată specificităților sale. În consecință, modalitatea stabilirii jurisdicției și legii aplicabile trebuie cunoscută, având în vedere că activitățile economice au din ce în ce mai mult componente transfrontaliere.⁹

⁹ Radu Bufan, (coordonator), *Tratat practic de insolvență*, Editura Hamangiu, București, 2014, p. 924

Abordarea specifică a analizei tematicii la care se referă prezentul demers științific, vizează exprimarea unei opinii proprii asupra aspectelor controversate, evocarea literaturii de specialitate în materie, cu prezentarea opiniilor exprimate în doctrină până la acest moment.

Aceste analize sunt necesare, în opinia noastră, având în vedere faptul că normele juridice sunt rezultatul voinței politice de la un anumit moment, fiind obligatorii pentru persoanele la care acestea se referă, iar practicienii dreptului sunt obligați să aplice normele juridice în spiritul și litera acestora, în vederea realizării scopului economic, social și cultural pentru care acestea au fost edictate.

Noțiunea de “*înfăptuire a justiției*”, evocată de Constituția României, dar și desuzitată în limbajul curent, nu a fost definită de nici un act normativ. Această noțiune, în opinia noastră, presupune realizarea apărării valorilor sociale fundamentale, prin aplicarea corectă, eficientă și la timp a normelor juridice adoptate de puterea legiuitoare, de către instanțele de judecată. Dar, de aici, se poate desprinde întrebarea: *ce înseamnă o aplicare corectă și eficientă a legii?* O aplicare corectă a legii presupune interpretarea normelor juridice potrivit unor reguli generale de interpretare a acestora și aplicarea lor la un caz concret în vederea realizării unei stări de echitate.

Dreptul este un domeniu viu, într-o continuă modificare și adaptare, având în vedere că acesta reglementează relațiile sociale dintre persoane, aceste relații sociale fiind la rândul lor, extrem de diverse și schimbătoare. Necesitatea specializării dreptului survine în ultima perioadă de timp tot mai pregnant, având în vedere evoluția legislației și necesitatea adoptării unei legislații tot mai ample.

În drept se cunoaște principiul potrivit căruia, *nimeni nu se poate apăra cu invocarea necunoașterii legii*. Acest principiu ar putea fi calificat în prezent ca reprezentând o ficțiune juridică, având în vedere că nimeni nu se poate bucura de prezumția că ar cunoaște toate prevederile legale, mai ales în contextul în care în materia dreptului Uniunii Europene, dar și a normelor internaționale în domeniul drepturilor omului, prevederile comunitare ori internaționale sunt aplicabile direct în dreptul intern.

Scopul cercetării doctorale în domeniul dreptului nu poate fi unul de inovare, ci doar acela de a formula propuneri de creare ori de îmbunătățire a legislației, ca urmare a unei analize profunde a normelor juridice existente, prin compararea acestora cu cele edictate anterior, ori în alte țări, a doctrinei de specialitate și mai ales a jurisprudenței, având în vedere că dreptul este o știință care se adresează în mod direct subiecților săi.

Față de aceste considerente, am apreciat că este necesară o analiză generală și specifică a prevederilor legale în materie de insolvență care sunt cuprinse în Legea

nr.151/2015, actul normativ cuprinzând norme juridice cu un pronunțat caracter ”tehnic”. Finalitatea dorită este aceea că o persoană care nu îndeplinește calitatea de a fi un specialist în materia insolvenței, să găsească înțelegerea și răspunsuri la aspectele și întrebările pe care i le ridică acest act normativ.

În finalul concluziilor demersului nostru științific, am sintetizat propunerile de lege ferenda și opiniile pe care le-am reținut în cadrul lucrării, pe marginea lacunelor actului normativ în raport de potențialele situații ce pot apărea în practică.

Astfel, în vederea unei aplicări directe și facile a normei juridice și pentru evitarea apariției unor situații atipice și controversate, am considerat că s-ar impune câteva modificări sau precizări la modul în care a fost redactat textul de lege.

1. Am apreciat oportună, *de lege ferenda*, includerea în categoria subiecților de drept cărora li se adresează textul legii nr. 151/2015, și a profesiilor liberale și implicit a liberilor-profesioniștilor. Legea nr. 85/2014 se aplică profesioniștilor, adică fostelor societăți comerciale, actuale societăți, la care se adaugă și persoanele fizice autorizate. Legea nr. 151/2015, pe de altă parte, are ca scop instituirea unei proceduri colective pentru redresarea situației financiare a debitorului persoană fizică. În actuala reglementare a ambelor acte normative, profesiile liberale nu beneficiază de protecția legii, în sensul de a putea solicita aplicarea unei proceduri de insolvență.

2. În interpretarea dispozițiilor art. 4 alin.4 din Lege, considerăm că există riscul ca legiuitorul să fi făcut o discriminare între debitorii persoane fizice care, pot beneficia de procedură și cei care nu beneficiază. Spre exemplu, în aceeași categorie a debitorilor ce nu pot fi puși sub adăpostul procedurii și nu pot beneficia de aceasta, sunt incluse persoanele condamnate definitiv pentru săvârșirea unei infracțiuni de evaziune fiscală, a unei infracțiuni de fals sau a unei infracțiuni săvârșită cu intenție contra patrimoniului. Se apreciază că, practic, stigmatul unei condamnări în materie penală pentru una din infracțiunile prevăzute de art. 4 alin.4 pct.b din Lege, rămâne asupra acelor debitori la nesfârșit..

3. Ca propunere de *lege ferenda*, considerăm că s-ar impune înlăturarea dispozițiilor art. 4 alin.4 lit.c din Legea nr. 151/2015, întrucât aceste prevederi limitează accesul la procedură acelor debitori care au fost concediați în ultimii 2 ani, din motive imputabile. Problema firească ce se ridică, este cine stabilește dacă motivele le sunt imputabile angajaților? Evident, doar angajatorul. Procedura de contestare a deciziei angajatorului în fața instanței de judecată poate dura mai mult de 2 ani, avându-se în vedere căile de atac și posibilitatea casării cauzei cu trimitere spre rejudecare. Or, în această perioadă, potrivit textului de lege, persoana respectivă nu se poate adresa Comisiei de insolvență. Cum ar putea

stabili Comisia de insolvență dacă concedierea a fost sau nu legală, din moment ce nu există încă o hotărâre definitivă pronunțată de o instanță de judecată?

4. Intrarea în procedura insolvenței nu este permisă nici acelor debitori care au determinat sau înlesnit ajungerea în stare de insolvență, cu intenție sau din culpă gravă.

Am apreciat că dispozițiile legale evocate nu sunt în concordanță cu regulile dreptului comun în materie de executare silită, căci debitorul nu poate fi exceptat de la executare pentru considerente de ordin subiectiv, cum sunt cele enunțate de art. 4 alin. (4) lit. f) din Legea nr. 151/2015. Aceste dispoziții defavorabile creditorilor nesocotesc și prevederile art. 1516 C. civ., care îi îndrituiesc pe aceștia să solicite "îndeplinirea integrală, exactă și la timp a obligației".¹⁰

5. Legiuitorul a folosit în textul legii nr. 151/2015, sintagma „creditori cunoscuți”, însă, cu toate acestea, nu a înțeles să reglementeze o eventuală situație a creditorilor necunoscuți. **Ca propunere de lege ferenda, considerăm că se impune o reglementare a acestei situații în sensul unei prevederi, potrivit căreia, creditorii necunoscuți debitorului, pot interveni oricând în procedură, fără a risca să-și piardă dreptul de a fi înscrși în tabelul de creanțe.**

6. Competența materială de soluționare a cererilor și acțiunilor din procedura judiciară de insolvență prin lichidare de active, a contestațiilor împotriva deciziilor comisiei de insolvență și a cererilor de eliberare de datorii, a fost atribuită de legiuitor, Judecătorei. **Opinăm că alegerea de către legiuitor a judecătoriilor ca instanțe de fond competente în materia insolvenței persoanei fizice nu reprezintă cea mai bună soluție procedurală, întrucât, ar fi fost de preferat alegerea tribunalelor ca instanțe de fond și în procedura insolvenței persoanei fizice, judecătorii sindici având experiență vastă și consolidată în materie. În acest fel, considerăm că s-ar fi asigurat și crearea unei practici unitare în materie.**

7. Un alt aspect care ne-a atras atenția, ar fi acela, al modului în care legiuitorul a înțeles să reglementeze *componenta comisiilor de insolvență*. **Între membrii care alcătuiesc aceste comisii, legiuitorul nu a prevăzut și un reprezentant al creditorilor sau, cel puțin, al creditorului majoritar, acolo unde acesta există. Opinăm că se impune completarea dispoziției legale, în sensul includerii în rândul membrilor comisiei, și a unui reprezentant al creditorilor, dat fiind interesul major pe care aceștia îl justifică în cadrul procedurii.**

8. Am apreciat o posibilă discriminare a legii, între potențialii administratori judiciari, numiți în cadrul procedurii, mai exact, cu privire la condițiile de eligibilitate pentru eventualii

¹⁰ Ovidiu - Sorin Nour, „Câteva reflecții asupra noii reglementări privitoare la insolvența persoanelor fizice”, Revista Română de Executare Silită 4 din 2015, p.7

candidați. În vreme ce, avocații și notarii trebuie să-și exprime disponibilitatea, pentru a fi incluși pe lista specială a administratorilor judiciari și, de asemenea, trebuie să urmeze un curs de perfecționare, practicienii în insolvență și executorii judecătorești cu vechime mai mare de 5 ani vor fi incluși automat în această listă. Prin urmare, considerăm că se impune o modificare a textului legii, în vederea instituirii unui tratament egalitar pentru toți specialiștii care vor solicita înscrierea în lista administratorilor judiciari ai procedurii.

9. Potrivit dispozițiilor art. 15 alin.1 din Legea nr. 151/2015, administratorul procedurii este desemnat aleatoriu de comisia de insolvență. Ca și propunere *de lege ferenda*, considerăm că s-ar impune modificarea acestei prevederi legale, astfel încât, să-i fie permis debitorului să-și aleagă singur persoana care să îi administreze procedura, din Lista administratorilor procedurii, întrucât caracterul subiectiv al alegerii făcute de debitor nu împieteză cu nimic la desfășurarea procedurii și nu încalcă în nici un fel drepturile creditorilor, mai ales că administratorul poate fi înlocuit oricând, pe întreaga perioadă a procedurii. Considerăm că, ar fi mult mai facilă colaborarea dintre debitor și un administrator pe care îl cunoaște și în care are încredere, decât colaborarea cu o persoană necunoscută.

10. Apreciem că legiuitorul a omis un aspect esențial în reglementarea procedurii insolvenței persoanelor fizice, anume acela al insolvenței transfrontaliere.

În jurisprudența europeană, au existat multe situații în care s-a pus problema competenței instanțelor de judecată, în materia insolvenței persoanei fizice și a recunoașterii hotărârii pronunțate într-un stat membru al Uniunii Europene, de către celelalte state. Prin urmare, *de lege ferenda*, se impune ca în textul legii nr. 151/2015 să fie introdus și un capitol distinct privind insolvența transfrontaliera, capitol care să reglementeze toate aceste aspecte ce privesc conflictului de jurisdicții și procedura de recunoaștere a hotărârilor străine în materia insolvenței particularilor.